

## MUZEY MADANIYAT XAZINASI .

**Bobohusenov Akmal Ashurovich**

Buxoro innovatsion ta'lim va tibbiyot unversiteti o'qituvchisi

[bobohusenakmal@gmail.com](mailto:bobohusenakmal@gmail.com)

**Baxshullayeva Ruxshona Madaminjon qizi**

Buxoro innovatsion ta'lim va tibbiyot unversiteti talabasi

[BaxshullayevaRuxshona@gmail.com](mailto:BaxshullayevaRuxshona@gmail.com)

**Anontatsiya:** Muzeylar-bu xalqning boy tarixi va madaniy merosini namoyon etuvchi, o'tmish va bugunning o'zara bog'liqligini ochib beruvchi muhim maskanlardir. Har bir muzey o'ziga xos eksponatlar, arxiv materiallarini va san'at asarlari orqali tashrif buyuruvchilarga chuqur tarixiy bilim, estetik zavq hamda ma'naviy boylik baxsh etadi. Ular nafaqat saqlash va asrash, balki ta'lim-tarbiya berish ilmiy tadqiqotlar o'tkazish va jamiyatda madaniy ongni shakllantirishda ham katta ahamiyatga ega shu boisdan ham muzeylar barcha yoshdagi insonlar uchun bilim manbai va ilhom makoni hisoblanadi.

**Kalit so'zi:** arxeologiya, numizmatika, etnografiya, eksponot, mahalliy o'lkashunoslik, buklet, ekspozitsiya, tangashunoslik.

**Abstract:** Museums are important places that show the rich historical and cultural heritage of this nation and reveal the inter relationship between the past and the present. A museum provides visitors with deep historical knowledge aesthetic pleasure and spiritual richness through unique exhibits, archival materials and artworks. They are of great importance not only for preservation and conservation, but also for education scientific research and formation of cultural awareness in society. Therefore Museums are a source of knowledge and inspiration for people of all ages.

**Key words:** archeology, numismatics, ethnography, exhibit, local history booklet, exposition and martial arts.

**Аннотация:** музей являются важными местами, который демонстрируют богатое историческое и культурное наследие этого народа и

раскрывают взаимосвязь между прошлыми и настоящим. Музей предоставляет посетителям глубокие исторические знания, эстетическое удовольствие и духовное богатство благодаря уникальным экспонатам, архивным материалам и произведениям искусства. Они имеют большое значение не только для сохранения и консервации но для образования, научных исследований и формирования культурного сознания в обществе. Поэтому музеи являются источником знаний и вложения для людей всех возрастов.

**Ключевое слово:** Археология, нумизматика этнография, экспонат, краеведческий музей, экспозиция, боевые искусства.

**Asosiy qism:** Muzeilar insoniyat tarixidan uning madaniyatidan va o'tmishidan ma'lumot beruvchi boy madaniy me'ros sanaladi. Muzei O'zbekiston va O'rta Osiyo xalqlarining moddiy va ma'naviy obidalarini saqlash va o'rganish bo'yicha mamlakatda yirik ilmiy tekshirish markazi tashkil etildi O'zbekiston tarixi davlat muzeyi Toshkent shahrida joylashgan bo'lib, mamlakatning eng yirik va qadimiy ilmiy-ma'rifiy muassasalardan biridir. U 1876- yilda Turkiston xalq muzeyi nomi bilan tashkil topgan. Etnografiya, arxeologiya, numizmatika, harbiy tarix bo'limlari bo'lgan (1903) 1918 yil Turkiston o'lka xalq muzeyiga, 1922- yilda Turkiston Bosh muzeyiga, 1925- yildan O'rta Osiyo Bosh muzeyiga aylantirildi. 1943- yilda O'zbekiston xalqlari tarixi muzeyi deb nomlangan. 1969-1992 yillar Oybek nomidagi O'zbekiston xalqlari tarixi muzeyi deb atalgan. 1992 yil 21-apreldagi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 203-sonli qaroriga muvofiq bir necha muzeilarni birlashtirish asosida hozirgi nomi bilan qayta tashkil etildi.

Hozirgi kunda uning zayirasida 250 mingga yaqin tarixiy san'at va madaniyat yodgorliklaridan iborat, osori atiqalar saqlanadi. Buning 60 mingdan ortig'ini arxeologiya, 80 mingdan ziyodini numizmatika va 16mingdan ortig'ini etnografik yodgorliklari tashkil etadi. Undan mahalliy o'lkashunoslar, o'tmish - bilan qiziquvchi havaskorlardan to'plagan o'lka tarixiga oid numizmatika, arxeologiya uy ro'zg'or buyumlari va fotosuratlardan iborat kolleksiyalar ham mavjud. Muzei

arxiv va kutubxonaga ega. Muzey faoliyati davomida olimlar tomonidan ilmiy asarlar, ilmiy va ommabop kitoblar, album, buklet va turli ko'rsatgichlar hamda maktab o'quvchilari va talabalar tarbiyasi uchun ilmiy -metodik qo'llanmalar nashr etib kelgan. Undan tashqari Toshkent shahrining markazida joylashgan Temuriylar tarixi davlat muzeyi bo'lib, buyuk sarkarda Amir Temur va uning sulolasi tarixiga bag'ishlangan. Muzey 1996-yil 18-oktabrda Amir Temurning 660-yilligi sharafiga ochilgan. U buyuk sarkarda va hukumdorning merosiga bag'ishlangan.

Muzey ekspozitsiyasida Temuriylar davri tarixini ifodalovchi 5mingdan ortiq artefaktlar mavjud. Bu yerda O'rta asrlarning zeb-ziynatlari, liboslari, musiqa asboblari, maishiy buyumlar va mehnat qurollarini ko'rish mumkin. Markaziy Zalda musulmonlar uchun muqaddas bo'lgan Usmon Qur'onning nusxasi saqlanib, tashrif buyuruvchilarning alohida etiborini tortdi. 2006-yilda muzeyning 10 yilligi munosabati bilan, Temuriylar tarixi davlat muzeyi 10 yil "O'zbekistonda va xorijdagi temuriylar davri yozma yodgorliklarini o'rganish" fundamental ilmiy-tadqiqot loyihasi amalga oshirildi.

Muzey 3 qavatdan iborat bo'lib, 2 va 3 qavatlari butunlay temuriylar tarixiga bag'ishlangan. Muzeyning ichki qismi marmar ustunlar, rasmlar, sharqona miniaturalar, oltin barg bilan bezatilgan binoning o'zi esa ayvon bilan qoplangan. Muzeyning balandligi 8,5 metr bo'lgan, 106ming dona billur qandil bilan bezatilgan. Qatag'on qurbonlar xotirasi davlat muzeyi Toshkent shahrining Yunusobod tumanida Bo'zsuv kanali bo'yida joylashgan bo'lib, 2002-yil 31-avgustda tashkil topgan. Shahidlar xotirasi maydoni O'zbekiston mustaqillikka erishgach, XX-asr boshlarida yurtimizda ro'y bergan qatag'onlar natijasida qurbon bolgan xalqimiz farzandlarining xotirasini abadiylashtirish maqsadida bunyod etilgan me'moriy majmua.

O'zbekiston Respublikasi 2008- yil 5-maydagi qaroriga binoan "Qatag'onqurbonlarxotirasi" muzey faoliyati yanada takomillashtirildi. O'zbekiston mustaqilligining dastlabgi yillarida tarixiy adolatni tiklash, Vatan

ozodligi va xalq baxt - saodati yo'lida Shahid ketgan ajdodlar xotirasini yod etish ishiga katta e'tibor qaratildi. Respublikamizda Fayzulla Xo'jayev, Abdulla Qodiriy, Fitrat, Cho'lpon, Usmon Nosir, Maqsud Shayxzoda singari davlat va madaniyat arboblarning yubileyleri o'tkazib, unversitet, maktab, ko'chalarga ularning nomlari berildi. Muzeylar jamiyat hayotida muhim o'rin tutadigan, madaniy merosni saqlash va kelajak avlodlarga yetkazishda beqiyos ahamiyatga ega bo'lgan muassasalardir. Ular nafaqat tarixni eslatadi, balki uni qayta his qilish, ajdodlarimizning hayoti, faoliyati, urf- odatlari hamda tafakkur dunyosini chuqur anglash imkonini beradi.

Xulosa qiladigan bo'lsak O'zbekiston tarixi ham juda kata madaniy tarixga ega bu haqida yosh avlodga ma'lumot yetkazish ularni qadimgi davr muhiti bilan tanishtirish o'sha davrni ko'z oldiga keltirish uchun muzeylarning jamiyatimizda ahamiyati juda kata hisoblanadi. Muzeylar yosh avlodni tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, tarixga hurmat, estetik did va bilimga qiziqishni shakllantirish muhim rol o'ynaydi. Zero, o'z tarixini bilgan va qadrlagan xalqgina buyuk kelajak sari dadil qadam tashlashi mumkin.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. M. Aripov, B. Begalov, U. Beginulov, M. Mamarajabov "Axborot texnologiyalari"
2. Хроленко А.Т., Денисов А.В. Современные информационные технологии для гуманитария – М.: Флинта : Наука, 2010.
3. Роль библиотек в информационном обеспечении исторической науки. Состав. Воронцова Е.А. – М. 2016.
5. Злобин Е.В. Электронные библиотеки и электронные книги как феномен цифровой эпохи // Роль библиотек в информационном обеспечении исторической науки. – М. 2016.
6. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). buxoro shahri yaratilishi tarixi . tadqiqotlar, 58(1), 134-137. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4990>
7. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). buxoro shahri qadimiyligi va uning o'rganilishi . tadqiqotlar, 58(1), 130-133. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4989>
8. Bobohusenov Akmal Ashurovich. (2025). akademik yahyo g'ulomov ilmiy va hayotiy izlanishlari . tadqiqotlar, 58(1), 138-142. <https://scientific-jl.com/tad/article/view/4991>

9. Bobohusenov, A. (2024). the results of the archaeological research works carried out in bactria. modern science and research, 3(2), 671–675. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/30363>
10. Bobohusenov, A., & Ganiyev, H. (2024). origin problems of sak archaeological culture of central asia. modern science and research, 3(2), 641–645. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10667306>
11. Bobohusenov, A. (2024). rock paintings have a place in our history. Modern Science and Research, 3(2), 953–959. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/31282>
12. Ashurovich, B. A. . (2024). Results of the Archaeological Research Works Carried Out in Bactria. european journal of innovation in nonformal education, 4(3), 113–119. Retrieved from <https://www.inovatus.es/index.php/ejine/article/view/2686>